

Akwụkwọ Daniel - Nọmba Otu Nari na Iri Anọ na Asatọ

Ikpughe Tebụl Amụma ndị e kpughere: Ọhụ Habakuk na Nro Miller

Jeff Pippenger

2024-03-20

Mmụba nke ihe omuma nke ọhụ nke Osimiri Ulai na-anọchi anya ya bụ nke e mesiri dee n'elu mbadamba nkume abụọ Habakuk.

“Nke a kpara akpa n’ime amuma ndi ha lere anya di ka ndi metutara oge obibia nke ugboro abuo ahụ, bu ntuziaka e haziri puru iche ka o dabara n’onodu ha nke ejighi n’aka na nchekasi, ma na-agba ha ume ka ha jiri ndidi chere n’okwukwe na ihe nke di ugbo a ochichiri n’uche ha ga-eme ka o doo anya n’oge ya kwesiri ekwesị.”

“N’etiti amuma ndi a bu nke Habakkuk 2:1–4: ‘Aga m eguzo n’elu ebe nche m, kwukwaa onwe m n’elu ulo elu nche ahụ, m ga-elekwa anya ihu ihe O ga-agwa m, na ihe m ga-aza mgbe a baara m mba. Onyenwe anyi wee zaa m, si, Dee ọhụ ahụ, mee ka o doo anya n’elu mbadamba, ka onye na-agu ya wee gbaa osọ. N’ihi na ọhụ ahụ ka diri oge e kpebiri; ma n’ogwugwu, o ga-ekwu okwu, o gaghikwa agha ugha: o burugodi na o na-egbu oge, chere ya; n’ihi na o ga-abia n’eziokwu, o gaghikwa egbu oge. Lee, mkpuru obi ya nke e weliri elu adighi akwu oto n’ime ya: ma onye ezi omume ga-adi ndu site n’okwukwe ya.’”

“Di ka o dila na mbido afo 1842, nduzi e nyere n’amuma a ka e ‘dee ọhụ ahụ, meekwa ka o doo anya n’elu mbadamba, ka onye na-agu ya wee gbaa osọ,’ akpalila Charles Fitch ikwadebe chaati amuma iji kwaa ọhụ Daniel na Mkpughe. E weere mbiputa chaati a dika mmezu nke iwu ahụ e nyere Habakkuk. Otú o di, n’oge ahụ, o dighi onye huru na e gosiputara n’otu amuma ahụ ihe yiri igbu oge n’ime mmezu nke ọhụ ahụ—oge ichere. Mgbe ndakpo olileanya ahụ gasiri, Akwukwo Nso a putara dika nke di oke mkpa: ‘N’ihi na ọhụ ahụ ka bu maka oge a kara aka, ma n’ogwugwu ya o ga-ekwu okwu, o gaghikwa agha ugha: o bu ezie na o na-egbu oge, chere ya; n’ihi na o ga-abia n’ezie, o gaghị egbu oge.... Onye ezi omume ga-adi ndu site n’okwukwe ya.’ The Great Controversy, 391, 392.”

Mbala abuo nke Habakok bu amuma banyere ndi ama abuo. N’ime Akwukwo Nso, a ga-achikota ndi ama abuo iji mee ka eziokwu guzosie ike.

Ma o buru na o gaghị anu gi, werekwa otu ma o bu mmadu abuo ozo soro gi, ka e wee mee ka okwu nile guzosie ike n’onu ndi ama abuo ma o bu ato. Matiu 8:16.

Mgbe a tukwasiri tebul abuo nke Habakuk (chaati ndi pionia nke 1843 na 1850) n’elu ibe ha, ha na-akwado eziokwu ndi ahụ bu “nkume di oké onu ahia” nke nro Miller. Njehie nke 1843, dika e sere ya n’elu tebul mbu, mgbe a tukwasiri ya n’elu tebul nke abuo, na-eguzobe “oge ichere” nke ọhụ ahụ. Miller (onye nche ihe atu nke akuko ihe mere eme ahụ) juru ihe o ga-ekwu n’oge arumuka nke akuko ihe mere eme ya.

Aga m anọ n'elu nche m, m ga-eguzokwa onwe m n'elu ụlọ elu ahụ, m ga-echerekwa ihu ihe Ọ ga-agwa m, na ihe m ga-aza mgbe a ga-adọ m aka ná ntị. Habakuk 2:1.

Onyenwe anyị nyere Miller iwu ka o dee ọhụhụ ahụ, ma n'ime nrọ ya, o tinyere igbe nke nwere ọhụhụ ahụ n'elu tebụl dị n'etiti ime ụlọ ya.

Onyenwe anyị wee zaa m, si, Dee ọhụ ahụ, meekwa ka ọ doo anya n'elu mbadamba, ka onye na-agu ya gbaa ọsọ. Habakkuk 2:2.

N'ihia ya, tebụl ndị ahụ na-akọwapụta oge nchere ahụ na ndakpọ olileanya mbụ.

N'ihia na ọhụ a ka buriri maka oge e họtara; ma n'ogwugwu ya ọ ga-ekwu okwu, ọ gaghikwa agha ụgha: ọ burugodi na o yie ka ọ na-egbu oge, chere ya; n'ihia na ọ ga-abia n'ezie, ọ gaghikwa egbu oge. Habakkuk 2:3.

Mgbe ahụ, e gosiri klas abụọ ahụ nke a na-eme ka ha pụta ihè dabere n'ibawanye nke ihe omuma.

Lee, mkpuru-obi ya nke e buliri elu adighi ezi-okwu n'ime ya; ma onye ezi omume ga-adị ndu site n'okwukwe ya. Habakkuk 2:4.

A ga-egosiputa otu ndi na-efe ofufe abuo ahụ site n'usoro onwunwa nke Daniel isi nke iri na abuo.

O wee si, Gaa ụzọ gi, Daniel: n'ihia na e mechiri okwu ndi a ma kaa ha akara ruo oge ogwugwu. A ga-eme ka otutu di ocha, mee ha ka ha buru ndi ocha, nwalee kwa ha; ma ndi ajo omume ga-eme ajo omume: ọ dighikwa onye obula n'etiti ndi ajo omume ga-aghota; ma ndi amamihe ga-aghota. Daniel 12:9, 10.

“Ndi nwere amamihe” nke Daniel bu umu agboghọ amamihe nke Matiu iri abuo na ise, ndi e ji okwukwe guo n'ime ezi omume, ndi ajo omume ahukwa bu umu agboghọ nzuzu ndi e buliri elu n'nganga. N'isi njedebe nke nrọ Miller, nkume di oké onu ahia ahụ na-anochi anya mmanu di n'ilu nke umu agboghọ iri ahụ, nke bu ozi ahụ.

“A na-ewetara Chineke ihere mgbe anyi na-anabataghi ozi ndi ọ na-ezigara anyi. N'uzo di otu a, anyi na-aju mmanu olaedo ahụ nke ọ ga-awunye n'ime mkpuru obi anyi ka e wee ziga ya ruo n'aka ndi no n'ochichiri. Mgbe oku ahụ ga-abia, 'Lee, nwoke-alu nwanyi na-abia; putanu izute ya,' ndi na-anataghi mmanu nsọ ahụ, ndi na-echekwabeghi amara Kraist n'ime obi ha, ga-achoputa, dika umu agboghọ amaghi ihe ahụ si mee, na ha adighi njikere izute Onyenwe ha. Ha enweghi, n'ime onwe ha, ike inweta mmanu ahụ, ndu ha agbakwasikwa n'okpukpu.”
Review and Herald, July 20, 1897.

Ọla Miller n'ubochi ikpezu ga-enwu ugboro iri kara, ma onugugu iri bu ihe nnochianya nke ule, otu ahụ kwa ka ihè bu. N'ubochi ikpezu, di ka e gosiri ya n'ogwugwu nrọ Miller, ihè nke eziokwu e sere n'elu tebụl Habakkuk na-emeputa ozi nke ule, nke n'ilu banyere umuagboghọ na-amaghi nwoke iri ahụ bu ozi ule nke Mkpu Etiti Abali. Usoro ule ahụ bu mmeghari nke usoro ule nke akuko ihe mere eme ndi Millerite, n'ihia na a na-emeghari ilu banyere umuagboghọ na-amaghi nwoke iri ahụ ruo n'akwukwo ozi nke ikpezu n'ubochi ikpezu.

“A na-ezokari m ilu ahụ banyere umu agboghọ iri ahụ, ise n’ime ha bu ndi maara ihe, ma ise bu ndi nzuzu. E mezuola ilu a, a ga-emekwa ya ruo n’otu mkpuru edemede ikpeazu, n’ihi na o nwere ngwa puru iche n’oge a, ma, di ka ozi mmuo ozi nke ato, e mezuola ya, o ga-anogidekwa buru eziokwu di ugbo a ruo ogwugwu nke oge.” Review and Herald, August 19, 1890.

A ga-emeghari ahumahu nke oge ichere ahụ otu a kpomkwem n’ogwugwu nrọ Miller, ma ihe icho mma ya ga-enwu mgbe ahụ okpukpu iri karja anyanwu, si otu a na-egosi na ihe icho mma ahụ nochiri anya ule ikpeazu n’ilu umu agboghọ iri ahụ. Iri bu akara nke ule, ma na ngwusi ubochi iri Daniel na umu nwoke ato ahụ a ma ama mara mma n’anya karja, ma baa uba n’ahụ karja ndi na-eri nri Babilon. Ndi mpako no n’akwukwo Habakuk, ndi biara ndu site n’echiche nke onwe ha, o bughị site n’okwukwe, zulitere agwa nke Babilon. N’akuko ihe mere eme ndi Millerite, ha ghorọ umu ada Babilon, ma n’akwukwo Habakuk a na-eji ochichi ndi popu amata agwa ha.

Lee, mkpuruobi ya nke ebuliri elu adighi ziri ezi n’ime ya: ma onye ezi omume ga-adị ndu site n’okwukwe ya. Ee kwa, n’ihi na o ji mmanya emehie, o bu nwoke mpako, o dighi ano n’ulo, onye na-agbatị ochicho ya dika alaeze ndi nwuru anwu, o dikwa ka onwu, a pughikwa imeju ya afo, kama o na-achikotakwasị onwe ya mba niile, na-akpakotakwasikwa onwe ya ndi mmadu niile: O bughị ndi a niile ga-ebulite ilu megide ya, na okwu ikwa emo megide ya, si, Ahuhu ga-adiri onye na-amuba ihe na-abughị nke ya! ruo ole mgbe? na onye na-ebutekwasị onwe ya uru buru ibu! O bughị na ndi ga-ata gi ga-ebili na mberede, na ndi ga-enye gi nsogbu ga-eteta, i ga-abukwa ihe a ga-apunara ha? N’ihi na i punarala otutu mba, ndi foduru n’etiti ndi mmadu niile ga-apunarakwa gi; n’ihi obara mmadu, na n’ihi ime ihe ike e mere ala ahụ, obodo ahụ, na ndi niile bi n’ime ya. Habakkuk 2:4–8.

Usoro onwunwa a biara n’elu umu agboghọ na-amaghị nwoke nke Matiu iri abuo na ise na-amiputa otu udi ndi na-efe ofufe, ndi meputara agwa nke eze nke ugwu (ochichi popu), onye bukwa ike ahụ nke “kwaturu otutu mba.”

Otu a ka Onye-nwe-anyi kwuru, Lee, otu ndi mmadu na-abia site n’ala ugwu, a ga-emekwa ka nnukwu mba bilie site n’akuku nile nke uwa. Ha ga-ejide uta na ube; ha bu ndi obi ojoo, ha enweghikwa ebere; olu ha na-ebigbo di ka oke osimiri; ha na-agbakwa inyinya, edoziri n’usoro di ka ndi ikom maka agha imegide gi, O ada Zayon. Anyi anuwo akuko banyere ya: aka anyi adaala mba: ahuhu ejidela anyi, na ihe mgbu, dika nke nwanyi na-amu nwa. Unu apula n’ohia, unu ejegharikwala n’uzo; n’ihi na mma agha nke onye iro na ujo di n’akuku nile. O ada nke ndi m, were akwa akwa mkpe kpuchie onwe gi, tugharia onwe gi n’ntu; mee iru ujju, dika maka naani otu nwa nwoke, ikwa akwa kacha ilu: n’ihi na onye mbibi ahụ ga-abia na mberede megide anyi. Jeremaya 6:22–26.

Udi mmadu abuo nke Habakkuk kwuru banyere ha bu ndi a na-agu n’iru n’ihi okwukwe, na ndi ahụ riri ma nuo ozizi Babilon. Ndi ahụ no n’ubochi ikpeazu nke nrọ Miller nke e sere dika umu agboghọ na-amaghị nwoke, ma o bu na ha na-etolite agwa Kraist, wee si otu a nata akara nke Chineke, ma o bu na ha na-etolite agwa nke papacy, wee nata akara nke anu ohia ahụ.

“Oge eruola ka ezi ihè ahụ nwuo n’etiti ochichiri nke omume oma dara. E zipuwo ozi nke mmuo ozi nke ato n’uwa, na-adọ umu mmadu aka na nti megide inara akara nke anu ohia ahụ

ma ọ bụ nke onyinyo ya n'egedege ihu ha ma ọ bụ n'aka ha. Inata akara a putara ibia n'otu mkpebi ahụ anụ ọhia ahụ mere, na ikwado otu echiche ndị ahụ, n'ịsọpuru megide okwu Chineke ozugbo. Banyere ndị niile na-anata akara a, Chineke na-ekwu, 'Onye ahụ kwa ga-añụ mmanya nke iwe Chineke, nke a wusara n'enweghị ngwakọta n'ime iko nke ọnuma ya; a ga-ata ya ahụhụ n'okụ na brimstone n'ihu ndị mmụọ ozi dī nsọ, nakwa n'ihu Nwa Aturu ahụ.'" Review and Herald, July 13, 1897.

Ndị na-amaghị nwoke ndị na-añụ mmanya Babilon ga-emesia ñuọ mmanya nke iwe Chineke. N'akwukwọ Aisaia, ndị mmanya nke Ifrem na-egosiputa inubiga mmanya ókè ha nke kpuru isi site n'itughari ihe n'azu n'ihu, a ga-ewerekwa omume ahụ dika "uro onye okpu ite."

Ikowa "nke kwa ubochi" dika akara nke Kraist na-atughari eziokwu nke "nke kwa ubochi" n'isi ala, n'ihu na "nke kwa ubochi" bu akara satanik. Nkowa Miller nyere banyere "nke kwa ubochi" dika ikpere arusi ka a na-anochi anya ya kpomkwem n'elu tebul Habakuk. Nchoputa Miller banyere akuku Akwukwo Nso ahụ n'ime Ndị Tesalonaika, nke mere ka o ghota na ọ bu ikpere arusi ka e "wepuru," ka e wee kpughee "nwoke mmehie" ahụ nke no odu n'ulo nsọ Chineke, bu eziokwu bu isi nke di na 2 Ndị Tesalonaika, isi nke abuo.

"Aguru m n'ihu, ma enweghi m ike ihu ihe atu ozo e ji ya [nke kwa ubochi] mee, ma e wezuga n'akwukwo Daniel. Mgbe ahụ [site n'enyemaka nke concordance] anara m okwu ndi ahụ nke guzo n'njiko ya, 'wepu;' ọ ga-ewepu nke kwa ubochi; 'site n'oge a ga-ewepu nke kwa ubochi,' wdg. Aguru m n'ihu, ma chee na agaghị m ahụ ihè ọ bula n'ihe odide ahụ; n'ikpeazu, abjara m n'ebe 2 Ndị Tesalonaika 2:7, 8 no. 'N'ihu na ihe omimi nke ajo omume amalitelari iru oru; naani onye ahụ nke na-egbochi ugbo a ga-egbochi, ruo mgbe a ga-ewepu ya n'uzo, mgbe ahukwa ka a ga-ekpughe onye ajo omume ahụ,' wdg. Ma mgbe m rutere n'ihe odide ahụ, O, lee otu eziokwu ahụ siri doo anya ma burukwa nke ebube! Nke a ka ọ di! Nke ahụ bu nke kwa ubochi! Ofon, ugbo a, ginị ka Pol putara site n'okwu a, 'onye ahụ nke na-egbochi ugbo a,' ma ọ bu na-egbochi? Site n'okwu a, 'nwoke mmehie,' na 'onye ajo omume,' a na-ekwu Papacy. Ofon, ginizi bu ihe ahụ nke na-egbochi ka e kpughee Papacy? Ginị mere, ọ bu Okpukpe ndi ogo mmuo; ofon, mgbe ahụ, 'nke kwa ubochi' aghaghị iputa Okpukpe ndi ogo mmuo.'—William Miller, Second Advent Manual, peeji nke 66." Advent Review and Sabbath Herald, Jenuari 6, 1853.

Ihe "ihe a na-eme kwa ubochi" putara na Ndị Tesalonaika, nke Miller choputara, bu eziokwu bu isi nke akuku Akwukwo Nso ahụ. Mgbe Pol na-akowa ndi na-adighi ahụ eziokwu n'anya, ndi ga-anatakwaa aghugho siri ike n'ihu nke ahụ, n'ezie ọ na-akowa ikpoasi eziokwu n'ozuzu ya, ma eziokwu ahụ e zoro aka na ya kpomkwem n'akuku ahụ bu eziokwu ahụ na "ihe a na-eme kwa ubochi" na-anochi anya Rome nke ndi ogo mmuo.

Ihè nke ahụ bu anya: ya mere, ọ buru na anya gi di ocha, ahụ gi nile ga-epuputa n'ihè. Ma ọ buru na anya gi di njo, ahụ gi nile ga-epuputa n'ochichiri. Ya mere, ọ buru na ihè ahụ di n'ime gi buru ochichiri, lee ka ochichiri ahụ si di ukwu! O dighi onye puru ijere ndi nwe abuo ozi: n'ihu na ọ ga-akpo otu asi, hukwa nke ozo n'anya; ma ọ bughị ya, ọ ga-arapara n'otu, leliekwa nke ozo anya. Unu apughị ijere Chineke na mamon ozi. Matiu 6:22–24.

Ọ dị naanị ihu eziokwu n'anya, ma ọ bu ikpo eziokwu asi. E nweghi ala etiti. Nduhie siri ike nke na-abiakwasị umu agboghọ amaghi ihe nke Matiu iri abuo na ise dabeere n'iju ha juru ihè nke ọla Miller ndi na-anochi anya ule ikpeazu. Ule ikpeazu nke Izrel oge ochie bu ule ha nke iri, ma ọla Miller na-enwu ugboro iri kariya n'ubochi ikpeazu. Ihe nnochianya nke iju ọla Miller bu "ihe a na-eme kwa ubochi," nke ndi mmanya nke Ifrem tughariri isi n'ala n'ogbo nke ato nke Adventizim. "Ihe a na-eme kwa ubochi" bu ihe nnochianya Setan nke ikpere arusi. Ndi mmanya ahụ webatara ọla adigboroja, nke ha si na Protestantizim nupu isi wetara, nke na-akowa "ihe a na-eme kwa ubochi" dika ihe nnochianya nke Kraist.

Nghota Miller banyere ọla ya ndi di oké onu ahia ka akuko ihe mere eme e si zulite ya mepere ya okè. Ebe o jidesiri n'aka ike na Obija nke Abuo bu ihe omume amuma na-esote, onya onwu nke ochichi popu n'afọ 1798 apughi ibu ihe o bua ozo ma e wezuga alaeze nke ano na nke ikpeazu nke uwa n'ime Daniel isi nke abuo. Nghota Miller banyere "ihe a na-eme kwa ubochi" nwekwara oke ya, n'ihia na ama ya bu na site n'okwughe e duru ya gaa n'uzo omumu puru iche, nke n'ime ya o kwuru na o jiri Bible ya, Cruden's Concordance, ma guo ufodu akwukwo akuko. Mkpebi ya imu ihe n'uzo ahụ bira n'uche ya nani.

"N'ime afọ iri na abuo ahụ m bu onye kweere na Chineke di ma ju mkpughe, aguwo m akuko ihe mere eme niile m puru ichota; ma ugbo a, ahuru m Bible n'anya. O kuziri banyere Jisos! Ma n'agbanyeghi nke ahụ, e nwere ezigbo akuko buru ibu nke Bible nke ka bu ochichiri n'ebe m no. N'afọ 1818 ma o bu 19, mgbe mu na otu enyi m na-akparita uka, onye m gara ileta, onye kwa maara ma [nu] ka m si ekwu okwu mgbe m bu onye kweere na Chineke di ma ju mkpughe, o juru m, n'uzo nwere nnukwu ihe o na-egosi, si, 'Gini ka i chere banyere amaokwu a, na nke ahụ?' na-ezo aka n'amaokwu ochie ndi ahụ m na-aju mgbe m bu onye kweere na Chineke di ma ju mkpughe. Aghotara m ihe o na-achọ ime, ma zaa—O buru na i ga-enye m oge, aga m agwa gi ihe ha putara. 'Olee ogologo oge ka i choro?' Amaghi m, ma aga m agwa gi, ka m zara, n'ihia na enweghi m ike ikwere na Chineke enyewo mkpughe nke a na-apughi ighota. Mgbe ahụ ekpebiri m imu Bible m, na-ekwere na m puru ichoputa ihe Mmuo Nso putara. Ma ozugbo m mere mkpebi a, echiche a biakwutere m—'Ka e were ya na i hu otu akuko Akwukwo Nso nke i na-apughi ighota, gini ka i ga-eme?' Mgbe ahụ, usoro a nke imu Bible bira n'uche m:—Aga m ewere okwu ndi di n'akuko ndi di otu a, soro ha gafee Bible dum, ma si otu a choputa ihe ha putara. Enwere m Concordance nke Cruden, nke m chere na o bu nke kacha mma n'uwa; ya mere ewere m ya na Bible m, nodu ala n'ochie oru m, ma agughi ihe ozo, ma e wezuga ntakiri akwukwo akuko, n'ihia na ekpebisiri m ike imata ihe Bible m putara. Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65."

A hughị nani site n'usoro omumu ya ka e ji amata nkume onu ahia Miller, kama sitekwa na mkpughe kpomkwem sitere n'aka Chineke.

"Chineke zitere mmuo ozi Ya ka o metuta obi otu onye oru ugbo nke na-ekweghi na Baibul, ka o duru ya icho amuma ndi ahụ. Ndi mmuo ozi nke Chineke biakwutere onye ahụ a hoputara ugboro ugboro, iji duzie uche ya ma meghee nghota ya n'amuma ndi noworo buru ochichiri nye ndi Chineke. E nyere ya mmalite nke agbu eziokwu ahụ, a durukwa ya ka o na-achọ njiko na-esote njiko, ruo mgbe o jiri itunanya na mmasi di ukwu lee Okwu Chineke anya. O huru ebe ahụ agbu eziokwu zuru okè. Okwu ahụ nke o lere anya di ka nke na-esighi n'ike mmuo nso

puta mepere ugbo a n'ihu ohuu ya n'ima mma na n'ebube ya. O huru na otu akuku nke Akwukwo Nso na-akowa akuku ozo, ma mgbe otu amaokwu mechiri emechi nye nghota ya, o huru n'akuku ozo nke Okwu ahụ ihe nke kowara ya. O ji onu na nsopuru kasinu na egwu di nso were lee Okwu Chineke ahụ di nso anya." Early Writings, 230.

Mgbe Sister White kwuru na "Chineke zitere mmuo ozi Ya" n'ebe Miller no, nke a na-egosi na Gebriel bu mmuo ozi ahụ e zigara Miller, n'ihi na "mmuo ozi Ya" bu okwu e kenwere Gebriel.

"Okwu nke mmuo ozi ahụ, 'Abu m Gebriel, onye na-eguzo n'ihu Chineke,' na-egosi na o na-ejide onodu nke nsopuru di elu n'ulo ikpe nke eluigwe. Mgbe o jiri ozi biakwute Daniel, o siri, 'O dighi onye o bula na-esonyere m n'ihe ndi a, ma e wezuga Maikel [Kraist] Onye-isi gi.' Daniel 10:21. Banyere Gebriel, Onye Nzoputa ahụ na-ekwu n'Akwukwo Mkpughe, na-asị na 'O zitere ya ma mee ka e mara ya site n'aka mmuo ozi Ya nye ohu Ya Jon.' Mkpughe 1:1." The Desire of Ages, 99.

Gebriel na ndi mmuo ozi ndi ozo duziri "uche Miller ma" meghee "ya nye nghota ya amuma ndi ahụ nke bubu ihe gbara ochichiri nye ndi nke Chineke." O bughị nanị site n'uzo omumu ya ka e si meputa ozi ya, kama kwa site na mkpughe nke Chukwu. Uzọ ahụ kpomkwem o jiri muo Akwukwo Nso batara nnoo n'uche ya. Mgbe Chineke na-eweta eziokwu n'uche anyi, o bu mkpughe nke Chukwu, n'adighi ka iru n'eziokwu site n'usoro ikewa Akwukwo Nso nke oma. Miller mere ha abuo, ma mkpughe nke Chukwu bu akuku nke otu Miller si ruo n'ighota isiokwu nke "ihe a na-eme kwa ubochi."

Miller agaghị ama ngbaghari nke okike di na Daniel isi nke asato, amaokwu nke itoolu ruo iri na abuo, n'ihi na naani ihe o nwere bu Bible na concordance nke na-enweghi ozi obula gbasara asusu Baibul. O gaghị ahụ odiche di n'etiti 'sur' na 'rum', nke a sughariri ha abuo dika "wepu." O gaghị ahukwa odiche di n'etiti 'miqdash' na 'qodesh', nke a sughariri ha abuo dika "ebe nso."

O gaghị ahụ eziokwu nke okwu ahụ bu "tamid" nke a huru ugboro otu nari na anọ n'ime Baibul. Eziokwu ahụ o na-apughị ihu—nke bukwa eziokwu ahụ o huru—bu na n'ime ugboro otu nari na anọ e ji okwu Hibru ahụ bu "tamid" mee ihe n'ime Baibul, o bu naani n'akwukwo Daniel ka e ji okwu Hibru ahụ bu "tamid" dika aha. "Tamid" bu okwu Hibru nke putara "na-aga n'ihu," a na-atugharikwa ya dika "ihe a na-eme kwa ubochi" n'akwukwo Daniel.

O bu naani n'akwukwo Daniel ka e ji okwu ahụ dika aha, ma ugboro iri itoolu na itoolu ndi ozo, e ji ya dika adverb. N'ihi nke a, mgbe ndi ntughari asusu Bible King James huru na Daniel ji okwu ahụ ugboro ise dika aha, ebe ndi odeakwukwo ndi ozo nke Bible jiri ya ugboro iri itoolu na itoolu dika adverb, ibu nke ihe ama manyere ha "imezi" uzo Daniel si jiri okwu ahụ dika aha. Iji "mezie" Daniel, ha gbakwunyere okwu ahụ bu "aja" n'okwu ahụ, ma si otu a gbanwee aha buru adverb. Mgbe ahụ, iji mezie ndi ntughari asusu ahụ, e nyere Ellen White mmuo nso ideko na o "huru, gbasara 'Daily,' na e tinyere okwu ahụ bu 'sacrifice' site n'amamihe mmadu, nakwa na o bughị nke akuku Akwukwo Nso ahụ; na Onyenwe anyi nyere echiche ziri ezi banyere ya nye ndi kposara ozi awa ikpe ahụ."

Miller, dika ama nke ya si di, no na-achọ ighota "ihe a na-eme kwa ubochi," nke o mechara ghota na 2 Ndi Tesalonajka. Ma kwa, dika ama nke ya si di, mgbe o na-achọ ighota otu okwu, o na-atule

ebe ọbụla e ji okwu ahụ mee ihe, ma e jiri okwu ahụ mee ihe ugboro iri itoolu na itoolu ndị ọzọ n'ime Akwụkwọ Nsọ. Ma àmà ya banyere “ihe a na-eme kwa ụbọchị” bụ na ọ hụghị ya ebe ọ bụla ma e wezuga n'akwụkwọ Daniel, mgbe o kwuru, “Agurū m gaa n'ihu, ma enweghị m ike ihu ọnođụ ọzọ ọbụla e hụrụ ya [ihe a na-eme kwa ụbọchị], ma e wezuga na Daniel.” E duuru Miller gaa n'akukụ akụ ndị ahụ dī oké ọnụ ahịa ọ bughị naanị site n'uzọ ọmumụ ya, kama kwa site na mkpughe nke Chineke nke e nyere ya site n'ozī ndī mmụọ ozi.

Nke a bụ ihe kpatara na nghota ya banyere “nke kwa ụbọchị” ji buru eziokwu, ma burukwa nke nwere oke. Ọ pughị imata na n'ime ugboro ise e kpọrọ “nke kwa ụbọchị” aha n'akwụkwọ Daniel, otu n'ime ugboro atọ e kwuru na e “wepuru” “nke kwa ụbọchị,” na-anochi anya ihe ọ putara dī iche na ugboro abụọ ndī ọzọ. Otu ugboro e jiri okwu Hibru ‘rum’ mee “nke kwa ụbọchị,” ma n'ugboro abụọ ndī ọzọ e jiri okwu Hibru ‘sur’ mee ya. A na-asugharī okwu abụọ ahụ dī ka iwepu, ma ‘rum’ n'akwụkwọ Daniel isi nke asatọ, amaokwu nke iri na otu putara ibuli elu na inye otuto, ma n'isi nke iri na otu, amaokwu nke iri atọ na otu, na isi nke iri na abụọ, amaokwu nke iri na otu, okwu ‘sur’ putara iwepu.

Ndī ọkà mmụta okpukpe ndī na-eri ma na-añu nri Babilon na-arū ụka na ma i wepu ihe ma ọ bụ mgbe ọ bụla i buliri ihe elu, ha abụọ na-anochi anya ụdī iwepu; ya mere, a ghaghị ighota okwu abụọ ahụ dīka ndī nwere otu ihe ha putara. Ha na-arū ụka na ugboro atọ ahụ e kwuru “nkwa ụbọchị,” na “a napuru ya,” na-aputa mgbe niile iwepu; ma n'ime ime nke a, ha na-akowa na Daniel elezighi anya nke oma n'ihoro okwu ya. Ha anaghī ekwu nke ahụ n'ihu oha n'uzọ doro anya, ma site n'ihe a puru ighota n'okwu ha, ha na-akuzi na Daniel kwesijiri iji okwu ‘sur’ mee ihe n'oge mputa ya atọ niile, n'ihī na, dīka ndī ọkà mmụta okpukpe ahụ si kwuo, o doro anya na ihe ọ bu n'obi bụ otu ihe ahụ oge ọ bụla “nkwa ụbọchị” ahụ “a napuru ya.”

Ha na-eme otu ihe ahụ n'ihe gbasara okwu ndī a, ‘miqdash’ na ‘qodesh,’ nke a sughariri ha abụọ dīka “ebe nsọ,” n'amaokwu nke iri na otu ruo nke iri na anọ n'isi nke asatọ. N'ihe ọ bụla e zoro aka na “ebe nsọ” n'ime amaokwu anọ ahụ, ha na-ekwusi ike na ha niile na-anochi anya ebe nsọ nke Chineke. Site n'ntunye ọzọ, Daniel kwesiri iji naanī ‘qodesh’ n'ime ntụaka atọ ahụ niile, ma ghara iji ‘miqdash’ n'amaokwu nke iri na otu. Miller agaraghī amata ọdiche dī n'etiti okwu ndī ahụ, ma ndī ọkà mmụta okpukpe nke oge a na-amata ya, ma mgbe ha na-amata ya, ha na-ekwusi ike na e kwesighi ikweta na ọdiche ọ bụla dī. Ma Miller, onye na-amaghī ọdiche dī n'etiti okwu ndī ahụ, rutere n'oghota nke megidere nke ndī ọkà mmụta okpukpe nke oge a.

Eziokwu bụ na Daniel bụ onye odee nlezianya, onye maara asusu Hibru, a kpebikwara na ọ nwere ọgugu isi okpukpu iri karịa ndī amamihe ndī ọzọ niile nke Babilon. Ọ buru na onye ọbụla maara ojiji ziri ezi nke asusu Hibru, na otu e kwesiri isi kpoo ya n'uzọ ziri ezi n'akuko ihe mere eme ahụ puru iche, ọ bụ Daniel. Ọ buru na Daniel jiri okwu dī iche iche ruo ọrụ, ọ bụ n'ihī na e zubere ha ibuga nkowa dī iche iche, ndī ọ kpachara anya choo igosiputa. Mgbe a nabatara ojiji puru iche Daniel ji okwu ndī a na-asugharī dīka “ebe nsọ” ma ọ bụ dīka “wepu,” ha na-akwado nghota Miller banyere “ihe a na-eme kwa ụbọchị,” nke Miller matara n'ime otu akukụ Akwụkwọ Nsọ ahụ ebe Pọl na-akowa na ndī kpọrọ eziokwu asī ka e debere ka ha nata aghugho siri ike.

Ndị ahụ kpọrọ eziokwu asị ma kwekwaa ụgha nke na-amiputa aghugho siri ike, ka a na-anochikwa anya ha dika ndi na-anubiga mmanya okè nke Ifrem, ndi a na-anochikwa anya ha n'otu abuo. Otu otu bu ndi ndu mutara ihe, nke ozokwa bu ndi na-amutaghi ihe, ndi ga-anu naani ihe ndi mutara ihe na-ezi ha. Ha bu ndi na-ezo onwe ha n'okpuru ụgha, na ndi na-agba ndu na onwu ndumodu. Ha bu ndi-amaghi-amu amu nke Matiu iri abuo na ise, na ndi ahụ mkpuru obi ha na-ebuli elu na Habakuk abuo. Ha bu ndi na-aju eziokwu ndi ntala nke nro Miller, nke na-enwu ugboro iri karja n'ogwugwu (na-anochi anya ule nke iri na nke ikpezu nye Izrel nke oge a), dika e si mee ka o doo anya n'ule nke iri na nke ikpezu nye Izrel oge ochie.

Anyi ga-aga n'ihu na omumu a n'isiokwu na-esonu.

Jehova wee si Mozis, Ruo ole mgbe ndi a ga-akpasu m iwe? Ruokwa ole mgbe ha ga-aju ikwere m, n'agbanyeghi ihe iriba ama niile nke m gosiri n'etiti ha? Aga m eti ha ihe-orja na-eefe efe, napukwa ha ihe nketa ha, mee kwa ka mba nke ga-esi n'aka gi puta buru nke ka ukwu ma di ike karja ha. Mozis wee si Jehova, Mgbe ahụ, ndi Ijipt ga-anu ya, n'ihu na i jiri ike gi weputa ndi a n'etiti ha; ha ga-akokwara ya ndi bi n'ala a; n'ihu na ha anwo na gi, Jehova, no n'etiti ndi a, na a na-ahu gi, Jehova, ihu na ihu, na igwe ojii gi na-eguzo n'elu ha, na i na-aga n'ihu ha, n'ehihie n'ime ogidi igwe ojii, nakwa n'abal n'ime ogidi oku. Ugbu a, o buru na i ga-egbu ndi a niile dika otu nwoke, mgbe ahụ mba niile nuru akuko aha gi ga-ekwu, si, N'ihu na Jehova enweghi ike iduba ndi a n'ala ahụ nke O nuru ha iyi banyere ya, ya mere O gburu ha n'ozara.

Ma ugbu a, ana m ario gi, ka ike nke Onyenwe m di ukwu, dika i kwuru, na-asi, Onyenwe anyi di ogologo ntachi-obi, burukwa onye ebere di ukwu, na-agbaghara ajo omume na njehie, ma o gaghi ekpochapu onye ikpe mara n'uzo obula, na-eleta ajo omume nke ndi nna n'ahu umu ruo n'ogbo nke ato na nke ano. Biko, ana m ario gi, gbaghara ajo omume nke ndi a dika idi ukwu nke ebere gi si di, dika i si gbaghara ndi a site n'Ijipt ruo obuna ugbu a. Onyenwe anyi wee si, Agbagharawo m dika okwu gi si di: Ma n'ezie, dika m di ndu, uwa niile ga-eputa n'ebube nke Onyenwe anyi. N'ihu na ndi ikom ahụ niile ndi huru ebube m na oru ebube m nile, ndi m mere n'Ijipt na n'ozara, ma anwawo m ugbu a ugboro iri ndi a, ha egeghikwa olu m nti; n'ezie, ha agaghi ahụ ala ahụ nke m nuru ndi nna ha iyi banyere ya, o dighikwa onye o bula n'ime ndi kpasuru m iwe ga-ahu ya: Ma ohu m Keleb, n'ihu na o nwere mmuo ozo n'ime ya, ma soro m nke oma n'uju, ya ka m ga-ebubata n'ala ahụ o gara; mkpuru ya ga-enwetakwa ya dika ihe nketa. Onu Ogugu 14:11-24.